

Przezierniki (Lepidoptera: Sesiidae) południowo-wschodniej
części Polesia Lubelskiego. Część II

The clearwing moths (Lepidoptera: Sesiidae) of the south-eastern part
of Polesie Lubelskie. Part Two

Marek BĄKOWSKI¹, Marek HOŁOWIŃSKI²

¹Zakład Zoologii Systematycznej UAM, ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań;
e-mail: bakowski@amu.edu.pl

²Macoszyn Mały 46, 22-235 Hańsk

ABSTRACT: Twenty two species of Sesiidae were collected from the south-eastern part of Polesie Lubelskie region. The species *Synanthedon andrenaeformis*, *S. conopiformis* and *S. loranthi* are reported from this area for the first time.

KEY WORDS: Lepidoptera, Sesiidae, faunistics, new records, E Poland.

Przezierniki (Sesiidae) obok sówkowatych (Noctuidae) (NOWACKI, HOŁOWIŃSKI 1999) są najlepiej poznaną rodziną motyli na Polesiu Lubelskim. BĄKOWSKI i HOŁOWIŃSKI (1997) wykazują z tego terenu 16 gatunków przezierników. Niniejsza praca podaje wyniki badań Sesiidae kontynuowanych po 1998 roku. Większość okazów została odłowiona lub wyhodowana przez drugiego z autorów w ostatnich kilku latach.

Podobnie jak w przypadku wcześniejszych badań, obecne prowadzono głównie w obrębie Sobiborskiego Parku Krajobrazowego. Dokładny opis terenu badań zawarto w pracy BĄKOWSKIEGO i HOŁOWIŃSKIEGO (1997).

Przezierniki wykazywano głównie na podstawie ich charakterystycznych żerowisk oraz stadiów preimaginalnych. Stosowano również metodę odłowu samców Sesiidae do feromonów płciowych, bądź wystawianych bezpośred-

nio lub umieszczanych w pułapkach feromonowych typu uni trap. Feromony wyprodukowano w Plant Research International, Wageningen, Holandia (PRI), lub w Lund University Szwecja – otrzymane od dr Nilsa RYRHOLMA (NR). Składamy jemu podziękowania za udostępnione atraktanty.

Wykaz gatunków

Pennisetia hylaeiformis (LASPEYRES, 1801)

- Macoszyn (UTM: FB79), 30 VII 2005 – 5 ♂♂ do feromonu hyl. (PRI); 10 VIII 2009 – 7 ♂♂ do feromonu hyl (PRI).

Sesia apiformis (CLERCK, 1759)

- Milanów (EC33), 12 VI 2007 1 ♂, latał przy odroślach *Populus* sp.
- Okuninka (FC70), 16 VI 2006 – 1 ♀ ex p., z żerowiska na *Populus* sp. zebranego 2 VI 2006; 20 VI 2006 – 1 ♂ 1 ♀ ex p., z żerowiska; 21 VI 2006 – 1 ♀ ex p.
- Macoszyn (FB79), 8–9 VI 2009 – 1 ♂ odłowiony w pułapkę uni-trap z feromonem api (PRI).

Sesia melanocephala (DALMAN, 1816)

- Szczęśniki (FC60), 24 III 2005 – 1 ♂ ex l., z żerowiska w sękach osiki, zebranego 25 II 2005; 27 II 2009 – 1 ♂ ex l., z żerowiska zebranego 29 I 2009.
- Wola Uhruska (FB88), 26 II 2009 – 1 ♂ ex l., z żerowiska zebranego 28 I 2009; 9 III 2009 – 1 ♂ ex l., z żerowiska zebranego 28 I 2009.
- Stare Stulno (FB89), 14 V 2010 – 1 ♀ ex l., z żerowiska zebranego 26 IV 2010. Wszystkie żerowiska zebrano na *Populus tremula* L.

Paranthrene tabaniformis (ROTTEMBURG, 1775)

- Chełm - cementownia (FB77), 6 IV 2002 – 2 ♂♂ ex l., z żerowisk na *Salix aurita* L. zebranych 3 III 2002.
- Malinówka (FB78), 15 VI 2001 – 2 ♂♂ do feromonu vespi. (NR); 23 V 2002 – 3 ♂♂ do feromonu vespi. (NR).

Paranthrene insolita (LE CERF, 1914)

Pierwszy okaz tego gatunku odłowiono w Polsce w 1998 w miejscowości Adamki ad Włodawa (FC71). Na Polesiu Lubelskim był również pojedynczo odławiany od roku 1999 do 2006 roku na kilku stanowiskach: Malinówka ad Sawin (FB68), Serniawy (FB69), Dubeczno (FC70), Adampol (FC71), Sawin (FB78). Łącznie odłowiono około 40 ♂♂. Wszystkie okazy przywabiono

do feromonów z grupy mesie lub insolita (NR). Oprócz Polesia Lubelskiego *P. insolita* podawany jest z Ponidzia, Puszczy Kozienickiej, Śląska i okolic Poznania (BAKOWSKI i in. 2009).

Synanthedon scoliaeformis (BORKHAUSEN, 1789)

- Kołacze (FC60), 5 V 2002 – 1 ♀ ex l., z żerowiska na *Betula verrucosa* EHRH. zebranego 10 IV 2002; 2 VI 2006 – 1 ♀ ex p., z żerowiska zebranego pod koniec V 2006.
- Sobibór - wieś (FC80), 23 IV 2002 – 1 ♂ ex l., z żerowiska zebranego 29 III 2002.
- Macoszyn (FB79), 4 VI 2008 – 2 ♀ ♀ ex p., z żerowisk na *B. verrucosa* pozyskanych w końcu V 2008; 5 VI 2008 1 ♀ ex p., z żerowisk; 15 VI 2008 – 1 ♂ ex p., z żerowisk; 6–10 VI 2009 – 30 exx. odłowionych do pułapki uni-trap z feromonem scolia (PRI) (BAKOWSKI w druku).

Synanthedon mesiaeformis (HERRICH-SCHÄFFER, 1846)

- Luta (FC70), 15 VI 2009 – 1 ♂ ex p., z żerowiska na *Alnus glutinosa* L. zebranego 3 VI 2009; 22 VI 2009 – 2 ♀ ♀ ex p., z zebranych żerowisk; 25 VI 2009 – 2 ♀ ♀ ex p., z zebranych żerowisk.
- Podlaski (FC70), 3 VI 2009 – 1 ♀ ex p., z zebranych żerowisk.
- Osowa Podlaski (FC70), 6–10 VI 2009 – 5 ♂ ♂, do pułapki uni-trap z feromonem alb. 14 (NR).
- Hańsk (FB 69), 6–10 VI 2009 – 1 ♂, do pułapki uni-trap z atraktantem ins. 4 (NR); 3 ♂ ♂ do pułapki z feromonem ins. 3 (NR).
- Macoszyn (FB79), 6–10 VI 2009 – 6 ♂ ♂ do pułapki uni-trap z atraktantem ins. 9 (NR); 13 ♂ ♂ do pułapki uni-trap z feromonem flav.7 (NR).

Gatunek wykazany z Polski po raz pierwszy z Polesia Lubelskiego (BUSZKO, HOŁOWIŃSKI 1994). Obecnie podawany z wielu stanowisk na tym obszarze (BAKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1997). Z Polski odnotowany z centralnej, wschodniej i południowej części kraju (BAKOWSKI 2000). Samce tego gatunku dobrze lecą do pułapek feromonowych (KARALIUS, BUDA 2006).

Synanthedon spheciformis (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

- Dubeczno (FC70), 1 IV 2008 – 2 ♀ ♀ ex l. z żerowisk na *Alnus glutinosa* zebranych 10 III 2008.
- Rudka (FB88), 1 VI 2010 – 1 ♂ ex l., z żerowisk zebranych 9 V 2010; 15 VI 2010 – 1 ♂ ex l. z żerowisk zebranych 9 V 2010; 18 VI 2010 – 1 ♂ ex l., z żerowisk zebranych 9 V 2010.
- Stulno (FB89), 5 V 2007 – 1 ♂ ex l., z żerowisk zebranych 14 IV 2007; 18 V 2010 – 1 ♂ ex p., z żerowisk zebranych 9 V 2010.

Synanthedon stomoxyformis (HÜBNER, 1790)

- Kamień (FC51), 31 V 2008 – 1 ♀ ex p., z żerowiska na *Frangula alnus* MILLER, zebranych 15 V 2008.
- Hańsk (FB69), 3 VI 2006 – 2 ♀♀ ex p., z żerowisk zebranych 20 V 2006; 6–10 VI 2009 – 10 ♂♂ odłowionych do pułapki uni-trap z feromonem stom. 5 (NR).

Synanthedon culiciformis (LINNAEUS, 1758)

- Kosyń (FB79), 25 IV 2003 – 2 ♂♂ ex p., z żerowisk na *B. verrucosa* zebranych 21 IV 2003; 26 IV 2003 – 1 ♂ 1 ♀, z żerowisk; 28 IV 2003 – 4 ♀♀, wyhodowane z żerowisk.

Synanthedon formicaeformis (ESPER, 1783)

- Szcześniki (FC60), 30 VI 2001 – 2 ♀♀ ex l., z żerowisk zebranych 9 VI 2001.
- Hańsk (FB69), 10 VII 2009, samiec do pułapki lepnej z feromonem nigri. 4 (NR).
- Chełm - cementownia (FB77), 24 IV 2002 – 1 ♀ ex l., z żerowisk na *Salix aurita* zebrane 3 III 2002.
- Kosyń (FB79), 25 IV 2010 – 1 ♀ ex l., z żerowisk na *Salix cinerea* L. zebranych 8 IV 2010; 19 V 2010 – 1 ♂ ex l., z żerowiska.
- Roskosz (FB86), 28 III 2009 – 1 ♂ ex l., z żerowiska na *Salix rosmariniifolia* L. zebranego 30 I 2009.
- Stare Stulno (FB89), 28 VI 2006 – 2 ♂♂ ex p., z żerowisk na *S. aurita* zebranych 20 VI 2006.

Synanthedon flaviventris (STAUDINGER, 1883)

- Dubeczno (FC60), 24 III 2005 – 1 ♂ ex l., z żerowiska zebranego 15 II 2005.
- Serniawy (FB69), 15 V 2005 – 1 ♀ ex l., z żerowisk zebranych 1 V 2005; 23 V 2005 – 1 ♀ ex l.; 4 IV 2009 – 2 ♂♂ ex l., z żerowisk zebranych 27 I 2009.
- Bukowski Las (FB79), 18 V 2007 – 1 ♂ ex l., z żerowisk zebranych 12 IV 2007.
- Roskosz (FB86), 6 IV 2009 – 1 ♂ 1 ♀ ex l., z żerowiska na *S. aurita* zebranego 30 I 2009; 16 IV 2009 – 1 ♂ ex l., z żerowisk; 22 IV 2009 – 1 ♀ ex l., z żerowisk.

Gatunek podawany wcześniej z Polesia Lubelskiego, tylko na podstawie larw i żerowisk zebranych w Macoszynie (FB79), Hańsku (FB69) i Szcześnikach (FC60) (BĄKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1998). Samce tego gatunku dobrze przylatują do pułapek feromonowych (RÄMISCH, SOBCZYK 1998; KARALIUS, BŮDA 2006).

Synanthedon andrenaeformis (LASPEYRES, 1801)

- Żalin (FB87), 27 II 2009 – 1 ♀ ex p., z żerowiska na *Viburnum opulus* L. zebranego 21 I 2009; 1 VI 2009 – 1 ♀ ex p., z żerowiska na *V. opulus* zebranego 24 V 2009.
- Roskosz (FB86), 15–18 VI 2008 – 6 ♂♂, do feromonu vespi (PRI); 8 VI 2010 – 8 ♂♂ do feromonu vespi (PRI).

Dotychczas stwierdzony został w Polsce tylko na kilku stanowiskach w okolicach Przemyśla (BAKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 2004) i na Wyżynie Krakowskiej (BAKOWSKI i in. 2008). Samce tego gatunku bardzo dobrze lecą do feromonu vespi (PRI) (PRIESNER i in. 1986).

Synanthedon myopaeformis (BORKHAUSEN, 1789)

- Lasek Bruski (FC50), 10 VII 2006 – 3 ♂♂ 2 ♀♀ ex l., z żerowisk na *Sorbus aucuparia* L. zebranych około połowy VI 2006.
- Człczyce (FB77), 28 VI 2006 – 2 ♂♂ 2 ♀♀ ex p., z żerowisk na *S. aucuparia* zebranych około połowy VI 2006.
- Bukowski Las (FB79), 13 V 2009 – 1 ♀ ex l., z żerowiska na *S. aucuparia* zebranego 10 IV 2009.
- Osowa (FB79), 15 VI 2009 – 1 ♂ ex l., z żerowiska zebranego 20 V 2009.

Synanthedon vespiformis (LINNAEUS, 1761)

- Zawadówka (FB66), 9 VI 2008 – 1 ♂, do feromonu vespi (PRI).
- Malinówka (FB78), 11 VI 2004 – 3 ♂♂, do feromonu vespi (NR); 29 V 2005 – 6 ♂♂, do feromonu vespi (NR).
- Stulno (FB89), 18 VI 1999 – 1 ♀ ex l., z żerowiska na *Quercus* sp. zebranego V 1999; 29 VI 1999 – 1 ♀ ex l., z żerowiska na *Quercus* sp. zebranego V 1999.

Synanthedon conopiformis (ESPER, 1782)

- Serniawy (FB69), 23 III 2008 – 1 ♂ ex l.; 28 III 2008 – 1 ♀ ex l.; 9 VI 2008 – 1 ♂ 1 ♀ ex l., z żerowiska zebranego V 2008; 12 VI 2008 – 1 ♂ 2 ♀♀ ex l.
- Sawin (FB78), 7 VI 2005 – 4 ♂♂, do feromonu conopi (NR); 12 IV 2009 – 1 ♂ ex l., z żerowiska na *Quercus* sp. zebranego w III 2009; 26 V 2009 – 2 ♂♂ do feromonu conopi, (NR); 8 VI 2010 – 1 ♂ ex l., z żerowiska na *Quercus* sp. zebranego w III 2010;
- Malinówka (FB78), 16 V 2000 – 1 ♂ do feromonu conopi (NR); 2 VI 2003, samica przy żerowisku na pniu dębu;
- Mszanna (FB78), 7 VI 2009 – 1 ♂ ex l.; 12 VI 2009 – ♀ ex l.; 13 VI 2009 – 1 ♂ ex l.; 22 VI 2009 – 1 ♂ ex l.

Dotychczas nie był podawany z Polesia Lubelskiego. Szeroko rozsielony w naszym kraju (BĄKOWSKI 2000). Samce tego gatunku bardzo dobrze leżą do pułapek feromonowych (BĄKOWSKI 1998).

Synanthedon tipuliformis (CLERCK, 1759)

- Luta (FC70), 28 V 2003 – 1 ♀ ex l.
- Sawin (FB78), 8 V 2009 – 1 ♂ ex l.; 15 V 2009 – 2 ♂♂ ex l.; 22 V 2009 – 1 ♂ ex l.; 1 VI 2009 – 2 ♂♂ ex l.; 4 VI 2009 – 1 ♀ ex l. Wszystkie żerowiska zebrano na *Ribes rubrum* L. w IV 2009.

Synanthedon loranthe (KRÁLIČEK, 1966)

- Majdan Stuleński (FB89), 7 II 2009 – 1 ♂ ex l., 28 II 2009 1 ♂ ex l., z żerowisk zebranych 24 XII 2008.
- Macoszyn (FB79), 10 V 2010 – 1 ♀ ex l., z żerowisk zebranych 12 XII 2009. Wszystkie żerowiska zebrano na *Viscum album* ssp. *austriacum* (WIESB.) VOLIM rosnących na sosnach.

Gatunek po raz pierwszy stwierdzony w Polsce z Puszczy Kozienskiej (HOŁOWIŃSKI, MIŁKOWSKI 1999). W ostatnim czasie wykazany również z zachodniej Polski (BĄKOWSKI, MLECZAK 2010).

Bembecia ichneumoniformis (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

- Olchówek (FC71), 17 VII 2010 – 1 ♂ 1 ♀ ex p., zebrane 15 VII 2010.
  - Czułczyce (FB77), 10 VII 2002, 2 ♂♂ ex p., z żerowisk zebranych 28 VI 2002; 21 VII 2009 – 2 ♂♂ do feromonu api (PRI); 24 VII 2009 – 1 ♂ ex p., z żerowisk zebranych 21 VII 2009; 25 VII 2009, samica ex p.; 2 VIII 2009, samica ex p.; 8 VIII 2009 – 1 ♂ ex l.; 4 VII 2010 – 1 ♂ samiec ex p.; 2 VII 2010 – 1 ♂; 16 VII 2010 – 1 ♂ 1 ♀ ex p.
- Wszystkie larwy lub poczwarki zebrano na *Lotus corniculatus* L.

Chamasphecia nigrifrons (LE CERF, 1911)

- Horoszki Duże (FC39), 17 IV 2010 – 1 ♂ ex l., z żerowiska na *Hypericum perforatum* L. zebranego 28 III 2010.

Mimo intensywnej badań Sesiidae prowadzonych od początku 90 lat ubiegłego stulecia na badanym obszarze, gatunek ten odkryto na Polesiu Lubelskim dopiero w 2007 i w dodatku na bardzo licznych stanowiskach. Znany jest również z Podlasia i Bieszczadów (BĄKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 2010).

Chamasphacia hungarica (TOMALA, 1901)

- Rudka (FB88), 15 II 2009 – 1 ♀ ex l., zebrane 31 I 2009; 7 VI 2009 – 1 ♂ 1 ♀; 12 VI 2009 – 1 ♀ ex p.; 14 VI 2009 1 ♂ ex p., zebrane 27 V 2009; VI 2009 – 4 ♀ ♀ 5 ♂ ♂ ex. p., zebrane 8 VI 2009.

Wszystkie larwy lub poczwarki zebrano na *Euphorbia lucida* WALDST. et KIT.

C. hungarica był wcześniej podawany w Polsce ze Starego Stulna oraz wsi Sobibór (BAKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1996). Stwierdzenie tego gatunku w Rudkach sugeruje, że jest on prawdopodobnie szerzej rozprzestrzeniony wzdłuż Bugu. Pomimo tego jest jednym z najbardziej zagrożonych w Polsce gatunków Sesiidae, którego liczebność jest bardzo uzależniona od poziomu wody w starorzeczach gdzie rośnie jego roślina żywicielska.

Chamasphacia empiformis (ESPER, 1783)

- Dubnik (FC80), 6 VI 2008 – 1 ♂ ex l., z żerowiska na *Euphorbia cyparissias* L. zebranego 15 V 2008;
- Aleksandrówka (FB68), 26 VI 1999 – 1 ♂, w locie.

Podsumowanie

W trakcie badań stwierdzono 22 gatunki Sesiidae, na 31 występujących w Polsce. Taką samą liczbę gatunków stwierdzono w Polsce tylko w Puszczy Kozienickiej (BAKOWSKI i in. 2003). Dla porównania z Poniższą podawano 20 gatunków (BAKOWSKI 2001), z Poznania i okolic stwierdzono 19 gatunków (BAKOWSKI 2000), z Wyżyny Łódzkiej 17 gatunków (ŚLIWIŃSKI, KOWALCZYK 1995).

Po ukazaniu się publikacji BAKOWSKIEGO i HOŁOWIŃSKIEGO (1997) stwierdzono 6 nowych gatunków przezierników dla badanego obszaru: *Paranthrene insolita*, *Synanthedon flaviventris*, *S. andrenaeformis*, *S. conopiformis*, *S. loranthis* i *Chamaesphacia nigrifrons*.

Na uwagę zasługuje duży udział gatunków ksylofagicznych, które z reguły są szerzej rozprzestrzenione niż gatunki ryzofagiczne (ULRICH i in. 2011). Na bogactwo jakościowe oraz znaczną liczbę odłowionych okazów Sesiidae, szczególnie gatunków rozwijających się na drzewach i krzewach, niewątpliwie ma wpływ znaczna lesistość oraz zróżnicowanie siedlisk na badanym obszarze.

Z gatunków ryzofagicznych najbardziej interesującym przeziernikiem pod względem zoogeograficznym jest *Chamasphacia hungarica*. Jak na razie jest to jedyne miejsce występowania tego gatunku w Polsce i najdalej wysunięte na północ izolowane stanowisko w Europie.

SUMMARY

Sixteen species of Sesiidae during the preliminary field studies carried out in the south-eastern part of Polesie Lubelskie region were reported (BĄKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1997). As the result field studies carried out in the years 1998–2010 six new species for this study area were recorded: *Paranthrene insolita* (BĄKOWSKI et al. 2009), *Synanthedon flaviventris* (BĄKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1998), *Chamaesphecia nigrifrons* (BĄKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 2010), *Synanthedon andrenaefomis*, *S. conopiformis* and *S. loranthi*.

The total number of species known from the investigated area is 22. Most data concern xylophagous species of the Sesiidae. This fact is probably connected with a considerable forest cover of the study part of Polesie Lubelskie.

The most endangered rhizophagous species is *Chamaesphecia hungarica* which occurs locally in a swampy area along the Bug River only in Poland. This is the northernmost locality in the whole distribution area in Europe.

PIŚMIENNICTWO

- BĄKOWSKI M. 1998: Zastosowanie pułapek feromonowych w badaniach rozmieszczenia *Synanthedon conopiformis* (ESPER, 1782) (Lepidoptera, Sesiidae) w Polsce. Przeg. przyr., **9** (3): 8-11.
- BĄKOWSKI M. 2000: Sesiidae. [W:] BUSZKO J., NOWACKI J (red.): The Lepidoptera of Poland. A Distributional Checklist. Polish Entomological Monographs, **1**: 52-53.
- BĄKOWSKI M. 2001: Przezierniki (Lepidoptera: Sesiidae) Zespołu Parków Krajobrazowych Poniżnia. Rocz. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, **5**: 79-95.
- BĄKOWSKI M. [w druku]: The use of sex pheromones in faunistic studies on *Synanthedon scoliaefomis* (Lepidoptera, Sesiidae) in Poland. Fragmenta Faunistica.
- BĄKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M. 1996: *Chamaesphecia hungarica* (TOMALA, 1901) (Lepidoptera, Sesiidae) nowy przeziernik dla fauny Polski. Wiad. entomol., **15** (1): 51-54.
- BĄKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M. 1997: Przezierniki (Lepidoptera, Sesiidae) południowo-wschodniej części Polesia Lubelskiego. Wiad. entomol., **16** (2): 107-114.
- BĄKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M. 1998: Nowe stanowiska *Synanthedon flaviventris* (STAUDINGER, 1883) (Lepidoptera: Sesiidae) w Polsce. Wiad. entomol., **17** (2): 125.
- BĄKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M. 2004: *Synanthedon andrenaefomis* (LASPEYRES, 1801), nowy dla fauny Polski gatunek przeziernika (Lepidoptera: Sesiidae). Wiad. entomol., **23** (1): 39-43.
- BĄKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M. 2010: Morphologie, biology and distribution of *Chamaesphecia nigrifrons* (LE CERF, 1911) (Lepidoptera: Sesiidae) in Poland. Polish Journal of Entomology, **79**: 203-210.
- BĄKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M., MIŁKOWSKI M. 2003: Przezierniki (Lepidoptera: Sesiidae) Puszczy Kozienickiej. Wiad. entomol., **21** (4): 229-240.

- BAKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M., RYRHOLM N. 2009. *Paranthrene insolita* LE CERF, 1914 (Lepidoptera: Sesiidae) – a new clearwing moth species to the fauna of Poland. Polish Journal of Entomology, **78**: 115-120.
- BAKOWSKI M., CELADYN R., HOŁOWIŃSKI M., ZAJDA W. 2008: Nowe stanowiska *Synanthedon andrenaeformis* (LASPEYRES, 1801) (Lepidoptera, Sesiidae) w Polsce. Wiad. entomol., **27** (3): 177-178.
- BAKOWSKI M., MLECZAK M. 2010: *Synanthedon loranthei* (KRÁLIČEK, 1966) (Lepidoptera: Sesiidae) w zachodniej Polsce. Wiad. entomol., **29** (3): 218-219.
- BAKOWSKI M., ŚLIWIŃSKI Z. 2002: *Chamaesphecia nigrifrons* (LE CERF, 1911), nowy dla Polski gatunek przeziernika (Lepidoptera: Sesiidae). Wiad. entomol., **21** (1): 23-25.
- BUSZKO J., HOŁOWIŃSKI M. 1994: O występowaniu *Aegeria mesiaeformis* (HERRICH-SCHAEFFER, 1846) (Lepidoptera, Sesiidae) w Polsce. Wiad. entomol., **13** (2): 121-123.
- HOŁOWIŃSKI M., MIŁKOWSKI M. 1999: *Synanthedon loranthei* (KRÁLIČEK, 1966), nowy dla Polski gatunek przeziernika (Lepidoptera: Sesiidae). Wiad. entomol., **18** (2): 99-102.
- KARALIUS V., BŪDA V. 2006: The investigation of *Synanthedon mesiaeformis* and *S. flaviventris* (Lepidoptera, Sesiidae) distribution in Lithuania using sex attractants. Acta Zoologica Lituanica, **16** (3): 204-209.
- NOWACKI J., HOŁOWIŃSKI M. 1999: Sówkowate (Lepidoptera, Noctuidae) Lasów Sobiborskich na obszarze Polskiego Polesia. Wiad. entomol., **18**, Supl.: 1-60.
- PRIESNER E., DOBLER G., VOERMAN S., 1986: Synergism of positional isomers in sex-attractant systems of clearwing moths (Sesiidae). Entomol. exp. appl., **41**: 311-313.
- RÄMISCH F., SOBCZYK T. 1998: Aktuelle Verbreitung und Biologie des Glasflüglers *Synanthedon flaviventris* (STAUDINGER, 1883) in Brandenburg und im angrenzenden Sachsen (Lep., Sesiidae). Zur Faunistik und Ökologie der Schmetterlinge in der Mark Brandenburg. XI. Ent. Nachr. Berichte, **42** (1/2): 37-40.
- ULRICH W., BAKOWSKI M., LASTUVKA Z. 2011: Spatial distributions of European clearwing moths (Lepidoptera: Sesiidae). European Journal of Entomology, **108**: 439-446.
- ŚLIWIŃSKI Z., KOWALCZYK J.K. 1995: Przezierniki (Lepidoptera, Sesiidae) Wyżyny Łódzkiej. Wiad. entomol., **14** (4): 231-236.